

Prof. dr hab. Tadeusz Gadkowski

Zakład Prawa Międzynarodowego i Organizacji Międzynarodowych

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Poznań, 2022. 12. 17.

**Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Lechowicz
pt. *Opieka dyplomatyczna w świetle prawa międzynarodowego*.**

Recenzowana rozprawa doktorska została przygotowana w Zakładzie Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kierunkiem naukowym Pani Prof. dr hab. Elżbiety Dyni. Promotorem pomocniczym rozprawy jest Pani dr hab. Dagmara Kuźniar, prof. UR.

Na rozprawę składa się 287 stron tekstu, w tym obszerny i reprezentatywny wykaz bibliografii. Jako recenzent tej rozprawy, powołany uchwałą Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej w Lublinie z dnia 19 października 2022 r., przedstawiam niżej następujące uwagi recenzyjne.

I. Wybór tematu i konstrukcja pracy.

Wybór tematu recenzowanej rozprawy doktorskiej należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Pomimo tego, że problematyka opieki dyplomatycznej ma już reprezentatywną literaturę, proces jej ewolucji oraz praktyka międzynarodowa powodują, że nauka prawa międzynarodowego musi podejmować i podejmuje kolejne wyzwania, wynikające z nowych realiów, jakie ewolucja ta powoduje, odzwierciedlających jednocześnie główne kierunki ewolucji całego współczesnego prawa międzynarodowego. Szczególna waga podjętej i zaprezentowanej przez doktorantkę problematyki badawczej wynika zwłaszcza z faktu, że problematyka opieki dyplomatycznej – co do jej istoty i miejsca w normatywnym porządku prawa międzynarodowego – pozostaje w ścisłym związku z kilkoma dziedzinami tego prawa

o fundamentalnym znaczeniu, takimi jak: prawo dyplomatyczne i międzynarodowe prawo praw człowieka. Jeżeli dodamy do tego oczywisty związek tej problematyki z podstawowymi zagadnieniami z zakresu odpowiedzialności międzynarodowej państwa oraz z równie istotnymi zagadnieniami dotyczącymi reżimu prawnego określającego status cudzoziemców, to uzyskamy wyobrażenie o wielowątkowym i wielopłaszczyznowym charakterze problematyki badawczej recenzowanej rozprawy doktorskiej. Nie ulega też wątpliwości, że problematyka ta ma istotne znaczenie dla praktyki międzynarodowej, co wynika zwłaszcza z faktu wzrastającej dynamiki międzynarodowego ruchu osobowego, którego uczestnicy powinni korzystać w razie potrzeby z odpowiednich mechanizmów i instrumentów ochronnych, przewidzianych nie tylko w regulacjach uniwersalnego i regionalnego międzynarodowego prawa praw człowieka, ale również w ramach opieki dyplomatycznej i konsularnej. Ta pierwsza płaszczyzna ochrony międzynarodowej, w ramach której pierwszorzędne znaczenie ma interes jednostki jest szersza i np. w systemie Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności daje możliwość składania skarg zarówno w obronie własnego obywatela, jak i obywatela innego państwa, a więc niejako w obronie interesu jednostki jako członka wspólnoty ludzkiej, przez co taka skarga międzypaństwowa z art. 33 Konwencji, występująca jednak w praktyce stosunkowo rzadko, ma w pewnym sensie charakter *actio popularis*. Natomiast ta druga płaszczyzna ochrony, realizowanej pod postacią opieki dyplomatycznej, jest w sposób szczególny związana z instytucją obywatelstwa, przez co w praktyce w szczególny sposób eksponowany jest interes państwa obywatelstwa. Pomimo tego, że rozwiązania traktatowe w ramach międzynarodowego prawa praw człowieka gwarantują szerszą płaszczyznę ochrony międzynarodowej powodującą niejako, że jednostka staje się podmiotem prawa międzynarodowego w zakresie ochrony praw materialnych zagwarantowanych w uniwersalnych i regionalnych konwencjach tego prawa, to jednak opieka dyplomatyczna pozostaje i zapewne pozostanie dalej najczęściej stosowanym narzędziem ochrony jednostki przez państwo obywatelstwa.

Zagadnienia te, jako szczególnie ważne nie tylko z punktu widzenia ochrony jednostki i jej praw, ale również z punktu widzenia skuteczności całego porządku międzynarodowego powodują i uzasadniają przekonanie, że problematyka opieki dyplomatycznej powinna być przedmiotem wielowątkowych i szczegółowych badań. Należy więc z uznaniem przyjąć fakt, że do grona badaczy tej wartościowej i ponadczasowej problematyki dołączyła kolejna autorka, której badania obrazuje recenzowana rozprawa doktorska. W tym kontekście należy również zwrócić uwagę na dotychczasowy dorobek doktorantki, która opublikowała już kilka

f.

prac z zakresu problematyki opieki dyplomatycznej i konsularnej, zarówno w czasopismach naukowych, jak i w recenzowanych monografiach. Wszystko to powoduje, że wybór problematyki badawczej zaprezentowanej w recenzowanej rozprawie doktorskiej należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

Generalnie – kontekst badawczy problematyki opieki dyplomatycznej, poprzez odniesienie go chociażby do wskazanej wyżej problematyki statusu jednostki na gruncie międzynarodowego prawa praw człowieka jest zdecydowanie szeroki. Z drugiej jednak strony sama instytucja opieki dyplomatycznej, tak wyraźnie związanej z obywatelstwem, jest konstrukcją, której zaprezentowanie na gruncie jej praktycznego funkcjonowania wymagało przeprowadzenia badań o charakterze znacznie bardziej szczegółowym, w odniesieniu chociażby do samej problematyki obywatelstwa (również podwójnego i wielorakiego), czy przesłanek wykonywania takiej opieki przez państwo. Prowadzenie badań nad taką problematyką, analizowaną w szerokim kontekście normatywnym i porównawczym, mogło spowodować zrozumiałą pokusę badania i rozważania nazbyt wielu wątków i zagadnień szczegółowych. Należy stwierdzić, że doktorantka oparła się tej pokusie, o czym świadczy ostateczny efekt jej pracy w kształcie recenzowanej rozprawy, zawierającej rozważania wyraziste i konkretne, odnoszące się do wynikającej z tytułu zasadniczej problematyki badawczej, przy rozsądnym i zdystansowanym podejściu do wątków pobocznych, nie mających istotnego znaczenia z punktu widzenia badanej problematyki. Wszystko to świadczy o dobrym poziomie warsztatu naukowego doktorantki.

Dla osiągnięcia powodzenia w realizacji ambitnego zamierzenia naukowego potrzebne jest – obok oczywistych kompetencji merytorycznych – przyjęcie właściwych i czytelnych założeń metodologicznych, w tym również wyraźne zarysowanie we wstępie rozprawy celu badań. Niekiedy – określając cel badań – chce się powiedzieć nazbyt dużo, przez co cierpi precyzja sformułowań, a sam cel zmierza w różnych rozmiągających się kierunkach, nie zawsze koniecznych dla osiągnięcia konkretnego rezultatu naukowego. W przypadku recenzowanej rozprawy jest inaczej – cel badań został sformułowany dosyć jednoznacznie, wręcz lakonicznie na s. 5 wstępu jako: *”...możliwie pełne, a zatem uwzględniające doktrynalny i orzeczniczy rozwój, omówienie konstrukcji prawnej opieki dyplomatycznej”*. Nawet jeżeli uznamy, że nie jest to szczególnie ambitny cel badawczy, jako że ograniczenie celu naukowego rozprawy doktorskiej do omówienia jakiegoś zagadnienia, instytucji lub konstrukcji prawnej pozostawia wrażenie niedostatku, to jednak równoległe spostrzeżenie autorki o *„pewnym niedostatku analizy i refleksji doktrynalnej w obliczu coraz bardziej odczuwalnej zarówno w wymiarze ilościowym, jak i jakościowym, potrzeby*

zapewnienia jednostce efektywnej opieki ze strony państwa” świadczy o tym, że założyła ona dokonanie i zaprezentowanie w swojej pracy takiej analizy i refleksji. Należy też podkreślić, że kontekst badawczy rozprawy został bardziej wyraźnie zakreślony na s. 6 wstępu, gdzie autorka sformułowała główną hipotezę badawczą, która zakłada, że: „w oparciu o nienaruszalne prawa człowieka państwo jest zobowiązane do podjęcia opieki dyplomatycznej w przypadku naruszenia bezwzględnie obowiązujących norm prawa międzynarodowego (*ius cogens*)”. Hipoteza ta wynika zapewne z przeświadczenia autorki, iż obowiązek państwa odnośnie do zapewnienia opieki dyplomatycznej obywatelowi, którego prawa pozostające w kategorii podstawowych praw człowieka zostały naruszone, odpowiada zobowiązaniom przyjętym przez państwo na gruncie międzynarodowego prawa praw człowieka, a zaniechanie przez państwo takiej opieki w sytuacji naruszenia *norm peremptoryjnych* lub na gruncie zobowiązań o charakterze *erga omnes* oznacza jego zgodę na łamanie praw człowieka (patrz np. stanowisko autorki zaprezentowane na s. 247). Stanowisko to jest dosyć kateryczne i wymagałoby bardziej precyzyjnego i szczegółowego uzasadnienia. Wynika ono jednak – jak się wydaje – z prezentowanego często w literaturze poglądu, iż dzisiejszy paradygmat opieki dyplomatycznej odbiega od współczesnych standardów prawa międzynarodowego, jako że dotychczasowy minimalny standard traktowania cudzoziemców został zastąpiony przez podstawowe prawa człowieka, w tym zwłaszcza prawa niederogowalne. Konsekwencją takiego stanowiska, oznaczającego wystarczającą i skuteczną gwarancję dochodzenia roszczeń przez jednostkę na gruncie międzynarodowego prawa praw człowieka, jest uznawanie przez niektórych przedstawicieli doktryny tradycyjnej opieki dyplomatycznej za ułomną, czy wręcz zbędną. Należy jednak zauważyć, że autorka nie utożsamia się z tym radykalnym stanowiskiem, ale jednak wyraźnie odwołuje się w swojej hipotezie do zobowiązań międzynarodowych państwa wynikających z tego prawa.

Należy również podkreślić, że w kontekście wyżej wskazanego celu rozprawy oraz głównej hipotezy badawczej doktorantka sformułowała kilka szczegółowych pytań badawczych odnoszących się do istoty opieki dyplomatycznej, obowiązków państwa z niej wynikających, znaczenia obywatelstwa (w tym także obywatelstwa Unii Europejskiej) i innych przesłanek jej stosowania w praktyce oraz wpływu międzynarodowego prawa praw człowieka na stosowanie opieki dyplomatycznej w praktyce.

Przyjęte przez doktorantkę i zakreślone we wstępie założenia badawcze nie budzą istotnych wątpliwości, a sposób ich realizacji w kolejnych, merytorycznych fragmentach pracy pozytywnie świadczy o jej kompetencjach naukowych.

Dla osiągnięcia zamierzonego celu badań autorka przyjęła zwartą, czytelną i dobrze rozbudowaną konstrukcję pracy. Podzieliła swoją rozprawę na pięć merytorycznych rozdziałów, poprzedzonych wstępem, zawierającym podstawowe tylko elementy wymagane od tej części rozpraw naukowych. W dosyć lakoniczny sposób zakresliła wspomniany wyżej cel badań i główną hipotezę badawczą, jak również sformułowała główne i szczegółowe pytania badawcze. Zabrakło jednak wyrazistego sformułowania zasadniczego problemu naukowego, szerszego wskazania wykorzystanych metod badawczych typowych dla prac prawniczych oraz zarysowania stanu badań nad tytułową problematyką rozprawy. Całość rozważań merytorycznych została podsumowana w czytelnym i właściwie rozbudowanym zakończeniu, w którym autorka sformułowała odpowiedzi na postawione we wstępie szczegółowe pytania badawcze. Należy przy tym podkreślić, że każdy z rozdziałów kończy indywidualne podsumowanie zaprezentowanych w nich rozważań. Materia kończąca każdy rozdział stanowi niejako zaplanowane przejście do problematyki rozdziału kolejnego. Takie rozwiązanie konstrukcyjne w istotny sposób ułatwia śledzenie merytorycznych rozważań doktorantki i ich ocenę na każdym etapie jej badań. Jest to kolejna umiejętność doktorantki, pozwalająca na formułowanie pozytywnej oceny jej warsztatu naukowego.

Poszczególne rozdziały merytoryczne autorka zatytułowała w następujący sposób: *Ewolucja instytucji opieki dyplomatycznej* (rozdz. I); *Obywatelstwo jako przesłanka opieki dyplomatycznej* (rozdz. II); *Inne przesłanki opieki dyplomatycznej* (rozdz. III); *Prawo do opieki dyplomatycznej związane z obywatelstwem Unii Europejskiej* (rozdz. IV) oraz: *Opieka dyplomatyczna a międzynarodowa ochrona praw człowieka* (rozdz. V).

W ocenie recenzenta taka konstrukcja rozprawy zasługuje na pozytywną ocenę i dobrze świadczy o opanowaniu przez doktorantkę zarysowanej w tytule problematyki badawczej. Szanując w tym kontekście przywilej autorki odnośnie do przyjęcia optymalnej z punktu widzenia możliwości realizacji założonego celu badań konstrukcji rozprawy, chciałbym sformułować jedną uwagę. Wydaje się, że praca zyskałaby na przejrzystości i czytelności, gdyby doktorantka wyodrębniła w ramach oddzielnego rozdziału dorobek kodyfikacyjny Komisji Prawa Międzynarodowego w dziedzinie opieki dyplomatycznej. Autorka słusznie skonstatowała, że prace Komisji w tym zakresie nie zakończyły się oczekiwanym zwykle sukcesem w postaci konwencji kodyfikacyjnej, ale *Draft Articles on Diplomatic Protection with comment annex z 2006 r.*, na który autorka powołuje się w różnych częściach rozprawy posiada szczególnie walor merytoryczny, odzwierciedlający nie tylko stanowisko Komisji, ale najbardziej reprezentatywny dorobek doktryny w tym zakresie. Prezentacja tego projektu oraz analiza jego najważniejszych postanowień

z pewnością ułatwiłaby autorce referowanie poszczególnych szczegółowych zagadnień z zakresu problematyki badawczej rozprawy. Uwagi tej nie należy jednak rozumieć w kategorii zarzutu, jako że przywilejem doktorantki było zbudowanie własnej, autorskiej konstrukcji rozprawy w taki sposób, aby osiągnąć zamierzony cel badań.

II. Bibliografia rozprawy.

Lektura rozprawy upoważnia do sformułowania jednoznacznego wniosku, iż wykazana i wykorzystana przez autorkę bibliografia jest reprezentatywna i właściwie dobrana. Jej obszerne i szczegółowe zestawienie na prawie 40 stronach daje właściwe wyobrażenie o skali i zakresie badań przeprowadzonych przez doktorantkę. Jest to bibliografia reprezentatywna również w tym znaczeniu, że wykaz wykorzystanej i powołanej literatury (z podziałem na monografie i artykuły) obejmuje – poza pracami autorów polskich – wybrane prace w języku angielskim. Zauważalne są nieliczne błędy, np. w nazwiskach autorów; tytułem przykładu: poz. 79 na s. 261. Wykaz wykorzystanej literatury uzasadnia przekonanie, że każdy badacz problematyki opieki dyplomatycznej znajdzie w rozprawie doktorskiej Pani mgr Katarzyny Lechowicz dobre i pomocne zestawienie polskiej zwłaszcza bibliografii tej problematyki. Należy przy tym podkreślić, iż zaprezentowane w rozprawie rozważania świadczą o tym, że doktorantka szczegółowo zapoznała się z wykazaną w zestawieniu bibliograficznym literaturą, wchodząc również w polemikę z poglądami powoływanych autorów, a także dokonując oceny ich stanowiska. Widać to wyraźnie w dobrze rozbudowanych i merytorycznie wartościowych przypisach, których zakres jednoznacznie dobrze świadczy o warsztacie naukowym i skrupulatności badawczej autorki recenzowanej rozprawy.

Mieszane wrażenie wywołuje natomiast zestawienie źródeł, które autorka wykazała w ramach bibliografii. Wykaz źródeł zdecydowanie odbiega od przyjętych w pracach naukowych standardów, a przecież autorzy naukowych prac prawniczych powinni podchodzić do źródeł ze szczególnym szacunkiem. Zestawienie wykorzystanych w pracy źródeł [?] obejmuje w kolejności (nazewnictwo autorki): Dzienniki Urzędowe Unii Europejskiej (tytuły tekstów o zróżnicowanej mocy prawnej); Dzienniki Ustaw (tytuły wybranych konwencji, ale również, co trudno wytłumaczyć, następujące tytuły: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Amerykańska Konwencja Praw Człowieka, Afrykańska Konwencja Praw Człowieka i Ludów; orzecznictwo i opinie doradcze sądów i innych organów międzynarodowych [?] z podziałem na: Stały Trybunał Sprawiedliwości

Międzynarodowej, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, komisje arbitrażowe, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Irańsko – Amerykański Trybunał do Spraw Roszczeń, Europejski Trybunał Praw Człowieka ; pozostałe i na koniec: Zbiory dokumentów. Systematyka tego wykazu źródeł nie jest przekonująca, podobnie jak pomieszczenie w ramach jednego hasła dokumentów bardzo różnej rangi normatywnej i o bardzo zróżnicowanym znaczeniu. Widoczna jest również konsekwencja autorki w unikaniu pojęć: wyroki i opinie doradcze (np. STSM i MTS). Należy też zauważyć, że dane bibliograficzne poszczególnych spraw nie zawsze są pełne.

III. Strona formalna rozprawy.

Formalna strona recenzowanej rozprawy doktorskiej zasługuje również na pozytywną ocenę. Rozprawa jest napisana dobrym, wyrazistym językiem. Precyzję językową w zakresie posługiwania się językiem prawniczym, jak również erudycję autorki widać zwłaszcza w rozdziałach prezentujących problematykę przesłanek realizowania opieki dyplomatycznej (rozdziały II – IV). Podobną ocenę należy wyrazić w odniesieniu do przypisów. Ich bogactwo oraz sposób formułowania dobrze świadczy o warsztacie naukowym doktorantki. Przypisy są precyzyjne, właściwie skonstruowane i rozbudowane. Niejednokrotnie zawierają trafne, merytoryczne spostrzeżenia. Precyzyjnie odsyłają do cytowanej literatury oraz powoływanych źródeł. W konsekwencji – wszystkie twierdzenia autorki są dobrze udokumentowane. Nie unika ona formułowania w przypisach własnych komentarzy, co nie tylko świadczy o wysokiej jakości samych przypisów, ale także w oczywisty sposób podnosi merytoryczny poziom rozważań prezentowanych w tekście pracy.

Nieliczne uwagi, jakie należałoby sformułować w kontekście oceny strony formalnej rozprawy byłyby następujące: w przypisach powinny być jednorodnie powoływane oficjalne teksty ratyfikowanych umów międzynarodowych opublikowanych w Dz. U. (sposób powoływania Dz. U. niejednorodny nie tylko w przypisach, ale również w zestawieniu źródeł); umowy ratyfikowane przez Polskę są niekiedy powoływane z odesłaniem do różnych zbiorów dokumentów, a nie do Dz. U. (Konwencja Wiedeńska z 1961 r. o stosunkach dyplomatycznych i Konwencja Wiedeńska z 1963 r. o stosunkach konsularnych., przypis 102 na s. 31, przypis 165 na s. 47); w przypadku umów międzynarodowych „dobrym zwyczajem” jest wskazanie miejsca ich publikacji w UNTS;

w odniesieniu do niektórych umów międzynarodowych brakuje w ogóle wskazania miejsca ich publikacji (np. poz. 15 – 17 na s. 281).

IV. Strona merytoryczna rozprawy.

Lektura recenzowanej pracy upoważnia do wyrażenia stanowiska, iż Pani mgr Katarzyna Lechowicz przygotowała interesującą i dobrą rozprawę doktorską. Zaprezentowała w niej ważną, szczegółową, wielowątkową i porównawczą problematykę opieki dyplomatycznej i jej stosowania w praktyce. Odwołując się do reprezentatywnej literatury, najważniejszych regulacji normatywnych prawa międzynarodowego oraz do praktyki międzynarodowej doktorantka sformułowała interesującą hipotezę badawczą, którą następnie w kompetentny sposób udowodniła. Autorka, prezentując swoje merytoryczne rozważania, czyni to konsekwentnie, zmierzając do zrealizowania określonego we wstępie celu naukowego rozprawy który stara się osiągnąć w oparciu o dynamiczną, wynikającą w dużej mierze z nieustannej ewolucji instytucji opieki dyplomatycznej wykładnię obowiązującego prawa, kształtowaną w wyraźny sposób przez praktykę międzynarodową. Droga, która doprowadziła autorkę do sformułowania i udokumentowania postawionych hipotez badawczych zasługuje na ocenę w pełni pozytywną. Pani mgr Katarzyna Lechowicz – chociaż zdecydowanie nazbyt oszczędnie pisze we wstępie o metodologii – w sposób kompetentny zastosowała i wykorzystała najważniejsze metody badawcze niezbędne w pracy naukowej, a więc zwłaszcza metodę dogmatyczną, prawnoporównawczą oraz – w niezbędnym zakresie – metodę historyczną. Z uwagi na skomplikowaną i wielowątkową problematykę badawczą autorka słusznie przyjęła założenie metodologiczne, iż kompleksowe jej zaprezentowanie w kontekście prawa i praktyki międzynarodowej musi być oparte na komplementarnym zastosowaniu różnych metod badawczych. Właściwe wykorzystanie tych metod oraz przekonujące uzasadnienie hipotez badawczych przyjętych przez doktorantkę dobrze świadczy o poziomie jej warsztatu naukowego.

Nie ulega wątpliwości, że metodą badawczą, która jest najczęściej i najszerzej wykorzystywana w nauce prawa jest metoda dogmatyczna, bez której nie jest możliwa analiza źródeł prawa międzynarodowego. Musi ona jednak uwzględniać specyfikę tego prawa, a zwłaszcza specyfikę jego źródeł. Analiza źródeł prawa międzynarodowego wymaga w pierwszej kolejności ustalenia ich treści, a to zadanie jest znacznie bardziej skomplikowane, aniżeli przy analizie norm prawa krajowego. Zadanie to jest trudne nie tylko w odniesieniu do norm, jakie znajdujemy w umowach międzynarodowych, ale przede

wszystkim w odniesieniu do norm zwyczajowych oraz ogólnych zasad prawa międzynarodowego. W tym ostatnim przypadku niezbędna jest rekonstrukcja ich treści w oparciu o inne normy prawne oraz praktykę państw i innych podmiotów prawa międzynarodowego, którą w znacznej mierze odzwierciedla orzecznictwo.

Wszystko to wpływa na pozytywną ocenę poziomu warsztatu naukowego doktorantki. Oczywiście nie wszystkie rozważania zaprezentowane przez doktorantkę mają jednakowo wysoką wartość merytoryczną. Wynika to zwłaszcza z przyjęcia przez nią autorskiej systematyki rozprawy co powoduje, że inną wartość mają rozważania, jakie znajdujemy w rozdziale I, a więc rozważania na temat samej zasady instytucji opieki dyplomatycznej i jej ewolucji, a inną – znacznie bardziej szczegółowe rozważania z kolejnych rozdziałów rozprawy, dotyczące poszczególnych przesłanek stosowania takiej opieki oraz jej niewątpliwych relacji z międzynarodowym prawem praw człowieka.

Ta pozytywna ocena warsztatu naukowego Pani mgr Katarzyny Lechowicz nie oznacza, że wszystkie rozważania merytoryczne zaprezentowane przez doktorantkę recenzent może uznać za przekonujące i wyczerpujące. Niektóre z tych rozważań, a zwłaszcza skala i stopień ich prezentacji, mogą budzić pytania lub wątpliwości zwłaszcza wtedy, kiedy dotyczą szczególnie ważnych konstrukcji prawa międzynarodowego. Uwaga ta odnosi się zwłaszcza do rozważań, jakie znajdujemy w rozdziale I rozprawy. Zarysowanie istoty instytucji opieki dyplomatycznej w kontekście problematyki zobowiązań międzynarodowych państwa, czy w kontekście uznania i jego prawnomiędzynarodowych konsekwencji, bez zaprezentowania szerszego tła międzynarodowego wydaje się być nie do końca przekonujące. Podobną uwagę należy sformułować pod adresem rozważań autorki dotyczących deliktowej odpowiedzialności międzynarodowej (rozdział III).

W treści rozprawy można znaleźć fragmenty, których zawartość świadczy o nie do końca dokładnej i szczegółowej korekcie autorskiej tekstu. Tytułem przykładu: na s. 38 doktorantka powołuje regulacje konstytucyjne niektórych państw odnośnie do opieki dyplomatycznej i wskazuje na państwa „należące do byłego bloku komunistycznego”, zaliczając do nich....Gujanę, Portugalię, Republikę Korei, Turcję i Federalną Republikę Jugosławii (sic !).

Te przykładowe uwagi nie oznaczają krytyki merytorycznego poziomu rozważań doktorantki, ale mają na celu zwrócenie jej uwagi na konieczność szczególnej precyzji w prezentowaniu problematyki o fundamentalnym znaczeniu na gruncie każdego systemu prawnego, a zwłaszcza na gruncie prawa międzynarodowego. Powinny one ułatwić autorce uzupełnienie wykazanych braków i unikanie ich w procesie realizacji przedsięwzięć

naukowych w przyszłości. Problematyka rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Lechowicz jest bowiem wielowątkowa i dynamiczna w kontekście praktyki międzynarodowej, w związku z czym konieczność kontynuowania pogłębionych badań w tym zakresie wydaje się być w pełni uzasadniona.

V. Ocena końcowa pracy.

Zaprezentowane wyżej uwagi upoważniają mnie do wyrażenia następującego stanowiska:

1. Rozprawa doktorska Pani mgr Katarzyny Lechowicz pt. *Opieka dyplomatyczna w świetle prawa międzynarodowego*, przygotowana pod kierunkiem Pani Prof. dr hab. Elżbiety Dyni (promotor pomocniczy – Pani dr hab. Dagmara Kuźniar, prof. UR.), stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną autorki w dziedzinie prawa międzynarodowego publicznego, a także jej umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.
2. Rozprawa doktorska Pani mgr Katarzyny Lechowicz pt. *Opieka dyplomatyczna w świetle prawa międzynarodowego* spełnia tym samym wymagania określone w postanowieniach art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z późniejszymi zmianami (Dz. U. 2017, poz. 1789 ze zm.), który ma zastosowanie w niniejszym postępowaniu w związku z art. 179 ust. 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1669 ze zm.)
3. W związku z powyższym wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Lechowicz i o dopuszczenie doktorantki do dalszych stadiów postępowania w przewodzie doktorskim

Prof. dr hab. Tadeusz Gadkowski